

เทศน์เช้า วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๔๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ในศาสนาเราเน้นเรื่องหัวใจนะ ค่าของใจสำคัญที่สุด ค่าของใจไง เพราะใจมันจับสมมา
ทุกๆ ชาติ ค่าของใจ ใจจะจับมาทุกอย่างเลย จับมาแล้วก็จับมาจนมีบุญกุศลได้มาเกิด การเกิดนี้
ใครพาเกิด ใจพาเกิดนะ เวลาศาสนาพุทธบอกว่าคนเกิดมามีดิน น้ำ ลม ไฟ ร่างกายมีดิน น้ำ ลม
ไฟ ธาตุ ๔ ชั้น ๕ ชั้น ๕ คืออาการของใจ มันยังไม่ใช่ใจเลย

ชั้น ๕ เห็นไหม ความรู้สึก ความรู้สึกเป็นอาการของใจ เป็นเงาของใจ เหมือนร่างกาย
เราไปอยู่ในที่สว่างมันจะมีเงาของมัน เงาของร่างกายไม่ใช่ร่างกายนะ ธาตุ ๔ ธาตุ ๔ คือร่างกาย
ที่มันเกิดมา แล้วถ้าธาตุ ๔ ถ้ามันเป็นไปไม่ได้ ธาตุ ๔ เราก็รู้อยู่แล้วว่าดิน น้ำ ลม ไฟ ทำไมเราไม่เอา
ดิน น้ำ ลม ไฟมากวนๆ ประกอบให้เป็นคนขึ้นมาล่ะ?

เวลาเขาทำกิฟต์กัน เด็กหลอดแก้วพยายามจะทำให้เกิดขึ้นมา มันก็ต้องอาศัยไข่ของแม่อยู่
วันยังค่ำ ต้องอาศัยไข่ นะ ต้องอาศัยเชื้อของพ่อเพื่อเอากรรม สายบุญสายกรรมให้มาเกิด แล้วจิต
มันต้องปฏิสนธิ เสร็จแล้วก็ฝากเข้าไปในครรภ์ของมารดาอย่างเก่า ทำไมเขาไม่ทำห้องเทียม
ขึ้นมาให้เกิดขึ้นมาได้ล่ะ?

มันเกิดขึ้นมาได้หรือหอก สิ่งนี้มันจะทำขนาดไหนนะ มันเป็นเทคโนโลยี เป็นพันธุกรรม
เท่านั้น เทคโนโลยีขณะนั้นเท่านั้นเอง แต่มันอาศัยจิตมาเกิด ถ้าไม่มีจิตมาเกิด ทำนะ ทำ ๑๐๐
เปอร์เซ็นต์จะได้สัก ๕ เปอร์เซ็นต์ไหม? ขนาดว่าทำอย่างนั้นมันไม่ได้ เพราะอะไร? เพราะมันไป
ฝืนธรรมชาติไป ฝืนกรรม ขนาดฝืนกรรมอย่างนั้นวิทยาศาสตร์มันก็ทำได้ เพราะมีแอกซิเดนต์
ไง

เวลาคนเราตายไปแล้วนะ ถ้าคนมีบุญกุศลมาก ในพระไตรปิฎก เห็นไหม ถ้าคนมีบุญ
กุศลมาก เวลาจะตายรถเทียมม้าจะมาพร้อมเลย เราจะไปสวรรค์ได้ทันที ถ้าทำบาปอกุศลมากจะ
ตกนรกทันที แต่ขณะที่เราทำทั้งบุญและบาป เราจะไปที่พญายมก่อน ต้องไปตัดสินกันที่นั่นก่อน
ว่าเราจะไปดีหรือ นี่ไปดีก็ได้ เวลาในวงกรรมฐานเรา เณรนี้เวลาตายไปแล้วไปที่ยมบาล

“ท่านจะไปสวรรค์ก็ได้ จะไปไหนก็ได้ จะเกิดอีกก็ได้ แล้วแต่ท่าน เพราะท่านสร้างบุญกุศลมา”

“นี่เราไม่ไปไหนเลย”

พอไม่ไปไหนเลยก็เดินย้อนกลับ ย้อนกลับมา พอหิวน้ำ นั่งรอน้ำ ภูบก็เกิดอีก เกิดเป็นคนอีก เกิดเป็นมนุษย์อีก แล้วกลับมาบวชอีก นี่การเกิด การเกิดคือค่าของน้ำใจ น้ำใจนี้พาเกิด พาเกิดในสิ่งที่ดี ในศาสนานี้เน้นที่ความรู้สึก แต่เวลาออกมาทางโลก ถ้าเน้นที่ความรู้สึกเราไปเอาอะไรกัน? ถ้าพิจารณาความรู้สึก ความรู้สึกมันก็มองไม่เห็น ไปมองแต่วัตถุกัน เราไปตื่นกันไ้

ตื่นอย่างนี้เราไปตื่นกระแสแล้ว ตื่นโลกแล้ว เพราะมันเป็นเหมือนต้นไม้ ต้นไม้มันต้องมีเปลือก มีแก่น มีกระพี้ เราจะต้องฝึกเด็กกรุ่นใหม่ขึ้นมาตลอดไป เวลาฝึกลูกมีหลานต้องฝึกให้ไหวพระ ฝึกต่างๆ นี่ประเพณีวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นรากแก้วของหัวใจนะ คูสติดไปอนาคต ในเมื่อโลกเจริญ สรรพสิ่งเจริญขึ้นมา ในวัฒนธรรมที่มันขัดแย้งกัน นี่เวลาสงครามศาสนา สงครามวัฒนธรรมมันจะเกิดรุนแรงมาก เพราะอะไร? เพราะมันเกิดจากหัวใจใจ เกิดจากที่เราสละได้ทั้งหมด การทำลายโดยสละทั้งหมด ทำลายจากภายใน

นี่รากเหง้าอันนี้สำคัญมาก แล้วเราก็ฝึกลูกหลานของเรา ถ้าการฝึกลูกหลานขึ้นมามันก็เป็นเรื่องของทาน เด็กก็คิดว่าบุญคือการถวายของพระนี่เป็นบุญ อย่างนี้เป็นการศึกษา มันเป็นภาคฝึกหัดใจ ฝึกหัดให้หัวใจใจนะ ถ้าเราทำด้วยความซื่อสัตย์หัวใจ เราทำด้วยความเคารพศรัทธา นี่เราถวาย เราเคารพศรัทธา เราถวาย เราถวายทานเพื่อหัวใจ แต่ถ้าคนทำเป็นพิธีกรรมมันก็เป็นพิธีกรรม คนทำเพื่อสังคม เพราะเข้าสังคมแล้วต้องทำสภาวะแบบนั้น นี่ปฏิบัติหาค ผู้ให้ให้ด้วยความบริสุทธิ์ มันบริสุทธิ์ไหม? ถ้ามันบริสุทธิ์มันซึ่งใจไหม? มันเข้าถึงหัวใจไหม?

ถ้าเข้าถึงหัวใจ เห็นใหม่ การทำบุญกุศลเท่ากัน มาทำกับพระองค์นี้เหมือนกัน มาด้วยกัน ๕ คน บุญไม่เหมือนกันเลย บางคนทำสุดซึ้งหัวใจเลย บางคนทำแสร้งๆ บางคนทำแต่กระแสเขาทำก็ทำตามเขาไป นี่มันไม่ออกมาจากใจ ถ้าไม่ออกมาจากใจ ผลมันตอบมาที่นี้หมด นี่กรรมดีและกรรมชั่วใครเป็นคนรับ ใจนี้เป็นคนรับทั้งหมดเลย แล้วใจนี้พาเกิดพาตายใจ ใจดวงนี้พาเกิดพาตาย เพราะอะไร? เพราะจิตปฏิบัติเราทำลายความรู้สึกเราไม่ได้

เวลาทุกข์ขึ้นมาเราทำลายความทุกข์เราไม่ได้ เวลาความรู้สึกเรามีอยู่ เราทำลายความรู้สึกเราไม่ได้ เราทำไม่ได้เลย แต่วัตถุทำได้นะ ย่อยสลายได้ ทุกอย่างทำได้หมดเลย แต่หัวใจทำไม่ได้ เพราะอะไร? เพราะมันเป็นนามธรรม มันเป็นธาตุรู้ ธาตุ สสารอันนี้มันเป็นธาตุรู้ ธาตุอันหนึ่งเป็นธาตุรู้ เห็นไหม ธาตุรู้มันเป็นธรรมชาติอันหนึ่ง มันพาไป นี่อันนี้ถ้าเราสะสมมา พอสะสมมันเป็นอะไร? มันเป็นอำนาจวาสนา อินทรีย์สังวร

อินทรีย์ เห็นไหม คุณดูบางคนสำรวจอินทรีย์ บางคนนับมวลงมาก บางคนแข็งกระด้าง นี่มันเกิดมาจากไหนล่ะ? เกิดจากตัวรากฐานของใจนี้แหละ วัฒนธรรมของใจที่มันฝังมาในหัวใจ มันจะแสดงออกตามจริตนิสัย ถ้าจริตนิสัย การฝึกฝนบ่อยๆ เวลาเราบวชพระขึ้นมาแล้ว เราอยู่กับครูบาอาจารย์นี้ถือนิสัยๆ เพื่ออะไร? ถือนิสัยเพื่อตัดมันไป เพื่อตัดแปลงกิเลสไป การบังคับตนเองคือการบังคับกิเลส เราบอกเราอยากจะเป็นคนดี เราอยากจะทำคุณงามความดี เราอยากไปหมดเลย แต่เราไม่เคยบังคับตัวเองเลย

การบังคับตัวเอง เริ่มต้นจะบังคับตัวเองเหมือนไม้ เราจะเริ่มตัดไม้ให้เป็นรูปร่างอะไร? ไม้ตัดเขาต้องการเป็นรูปร่างอะไร? เขาต้องสร้างโครงสร้างของมันก่อน นี่ก็เหมือนกัน ในศาสนาของเรามีทาน มีศีล มีภาวนา ทานก่อนเพื่อร่างโครงสร้างของมันขึ้นมา ถ้าร่างโครงสร้างของมันขึ้นมาแล้ว เวลามันไปแล้วมันจะเป็นไปได้ไหม? ศีล ศีลก็พยายามตัดให้เข้าที่ ถ้าศีลความปกติของใจ ถ้าใจนั้นปกติมันจะคืนรนของมัน

อาการของมันคืนรน เห็นไหม นี่ความคิดไม่ใช่เรา ความคิดมันเกิดจากพลังงาน เกิดจากตัวจิต เกิดจากน้ำใจนี้แหละ ถ้าความคิดเป็นเรานะ ถ้าเราคิดดีคิดชั่ว เราคิดเราต้องคิดให้ดีสิ เราต้องบังคับความคิดของเราให้ดีสิ ความคิดมันเกิดดับๆ ในหัวใจ มันไม่ใช่เรา ความคิดไม่ใช่เรา หรือ ความคิดเป็นอาการของใจ นี่ถ้าการฝึกหัดดี อันนี้มันจะเกิดดี ถ้าการฝึกหัดไม่ดี อันนี้มันจะมีกำลังของมันมาก ถ้าศีลเข้าไปบังคับมันเป็นปกติของใจ ใจมันจะเริ่มปกติขึ้นมา นี่เราตัดไม้ตัดให้เข้าที่เข้าทางของเรา

ถ้าตัดไม้เข้าที่เข้าทางของเรา นี่ค่าของน้ำใจนะ ใจนี้ถ้ามันมีพลังงานของมัน เราทำบุญกุศลในระดับของท่าน ไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เกิดได้หมด ถ้าเราทำบาปอกุศล มันก็ไปเกิดตามอำนาจของมัน นี่ตามอำนาจของมันเลย เราไม่มีสิทธิ์ ตอนนี้มีชีวิตอยู่ ลมหายใจยังมีอยู่ เรายังบังคับได้หมดเลย แล้วเรายังบังคับความสุขความทุกข์ของเราได้ไหมล่ะ? เรา

บังคับสิ่งที่เกิดมาวิตกกังวลในหัวใจเราได้ไหมล่ะ? ไม่ได้เลย เพราะอะไร? เพราะสิ่งนี้มันเป็นอำนาจของกรรม

อำนาจของเรา เพราะเราสร้างบุญกุศลมาเราถึงได้เกิดเป็นมนุษย์ ที่เกิดเป็นมนุษย์นี้เพราะมีบุญ ถ้าไม่มีบุญ นี่พลังงานตัวนี้มันย่อยสลายไม่ได้ มันต้องไปตามแรงขับของกิเลสหรือของบุญกุศลอันนั้น ถ้ากุศลอันนั้นมันก็ต้องพาเกิดพาดตายตลอดไป แล้วปัจจุบันนี้เกิดเป็นมนุษย์ เพราะมีโอกาสไง โอกาสทั้งชีวิตหนึ่ง

ชีวิตหนึ่งเวลาปฏิสนธิจากครรภ์ของมารดา ปฏิสนธิในครรภ์นะ เกิดตั้งแต่ในครรภ์เลย ๕ เดือนนั่นนะ เพราะบางคนก็แท้ง บางคนก็เกิดมา เกิดในครรภ์นี้ปฏิสนธิเกิดแล้ว แล้วเกิดอีกรอบหนึ่งเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์เราศึกษามา โอกาสในชีวิต นี่ตายตั้งแต่เด็กก็มี ตายตั้งแต่กลางคนก็มี ตายตั้งแต่ผู้ใหญ่ก็มี คนเฒ่าคนแก่ตายก็มี ตายสภาวะแบบนี้ นี่เวลาตายไป เพราะอะไร? เพราะโอกาสคือสิ้นสุดโอกาสของเรา แล้วมีโอกาสอยู่เราสร้างคุณงามความดี นี่ตัดแปลงจิต ถ้าตัดแปลงจิตตัดแปลงเข้ามา ตัดแปลงที่ว่าคำน้ำใจๆ คำน้ำใจมีคุณค่ามหาศาลเลย

คนเรานี่สิ่งต่างๆ เวลากระเทือนใจกัน ของจะมีคุณค่ามากขนาดไหน ถ้ามันกระเทือนใจกันแล้วนะ ใจอันนี้มันไม่รับแล้วนะ ให้นี่เป็นของแกร็นๆ หมดเลย แต่ถ้ามันดูดีมี มันมีอำนาจวาสนา มันอบอุ่นของมัน นี่ค่าอันนี้จะมิมหาศาลเลย ของเล็กน้อยก็มีคุณค่ามากนะ เข้มเล่มเดียวแค่สวัสดิ แต่หักทากันมันก็อึ้งใจแล้ว แต่ถ้ามันปฏิเสธกันนะ ของจะมีคุณค่าขนาดไหน เพชรนิลจินดายังไม่อยากได้เลย ไม่อยากได้ เห็นไหม แต่เราไปตื่นกันว่าวัตถุนี้มีคุณค่ามาก น้ำใจมาทีหลังๆ มันต้องเกิดจากใจก่อน ถ้าใจมีคุณค่าอย่างนี้มันจะเกิดขึ้นมา สิ่งนี้คำน้ำใจมันเกิดขึ้นมา

ทานก็เหมือนกัน ระดับของทานก็สภาวะแบบนั้น แล้วตัดแปลงเข้ามา เห็นไหม โอกาสของชีวิตไง แล้วเราฝึกฝนบ่อยๆ เข้ามันถึงเป็นจริตเป็นนิสัย นี่การแสดงออก การแสดงออกคนหนุ่มนวล คนแสดงออกที่แข็งกระด้าง ความต่างๆ สิ่งนี้เป็นเปลือกนะ แต่อำนาจวาสนา คุณติเวลาคนเกิดมาจากพรหม เวลาสิ้นอายุขัยมาจากพรหมเขาจะมีพลังของเขานะ คนพวกนี้จะมีพลังงานของเขา เพราะอะไร? เพราะเขาเกิดมาจากสิ่งที่สูง เหมือนกับเรานี่ เราเป็นคนอยู่ในเมือง เรามีทุนของเรา เราไปในชนบทเราจะมีอำนาจซื้อมากกว่าเขา เราจะทำอะไรมากกว่าเขา เพียงแต่เราจะทำดีหรือทำชั่วไง

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเกิดมาจากที่มีพลังงานของใจขึ้นมา พลังงานอันนี้มันมีอยู่ในหัวใจ แต่เราจะใช้คอนโทรลมันไปในทางบวกหรือทางลบ ถ้าเป็นทางลบขึ้นมา โอกาสของเราเราสร้างขึ้นมา เห็นไหม ไม้ค้ำเรานั้นก็ไม่สมประกอบ ไม้ค้ำเรานั้นก็ไม่เป็นตามความเป็นจริง มันก็เป็นไปตามความเป็นจริงของลัทธิศาสนาใด เขาก็สอนไปตามความจริงของเขา นี่รากเหง้าของใคร? รากเหง้าของใครก็ทำตามรากเหง้าของเขาอย่างนั้น แต่รากเหง้าของเรา ถ้ารากเหง้าของเรา นี่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเข้ามาถึงค่าน้ำใจ

ค่าน้ำใจเป็นภวาสวะนะ ค่าน้ำใจมันเป็นสถานที่ตั้ง เป็นฐานที่ตั้ง จรวดไง ฐานที่ตั้งของความคิด ฐานที่ตั้งของความสุขความทุกข์ ถ้ามีฐานที่ตั้งของความสุขความทุกข์ มันก็ยังมีความสุขความทุกข์อยู่ ถ้าพูดถึงสุขอันละเอียด สุขที่อยากทำบุญกุศลมันก็สุขเข้ามาเรื่อยๆ แต่ถึงที่สุดนะ สุขที่มันไม่มีฐานที่ตั้งเลย สุขที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง มันมี มันมีในศาสนาเรานี้แหละ ถ้ายังมีฐานที่ตั้งอยู่ ยังต้องสงวนรักษาอยู่ ตรงนั้นมันต้องถนอมรักษาอยู่ ยังเป็นกุปปธรรมอยู่ แต่ถ้าเป็นอกุปปธรรม เห็นไหม อกุปปธรรมสิ่งที่เราทำลายฐานที่ตั้ง มันเป็นความสุขอันละเอียด

นี่ค่าน้ำใจอย่างนี้มันจะย้อนกลับมาเห็นตัวมันเองได้ ถ้าเราไม่มีสัมมาสมาธิ เราไม่รู้จักตัวเราเอง เราไม่รู้จักฐานที่ตั้ง เราจะไปแก้ไขที่ใด? สิ่งที่เป็นปัญหาอยู่ เป็นปมปัญหาอยู่ เราจะแก้ปมได้ เราต้องรู้จักการแก้ปมได้ เราต้องรู้จักการแก้ตัวเราเอง ถ้าเราไปแก้จากภายนอก ทำไม่สังคมเขาว่าเราเป็นอย่างนั้น ทำไมคนนั้นเขาว่าเราเป็นอย่างนี้ อันนั้นมันเรื่องภายนอกนะ มันเป็นสายบุญสายกรรมนะ ถ้าคนเรามีคุณงามความดีขึ้นมา มันจะเห็นกันแล้วมันจะชื่นใจมาก มันจะถูกชะตากัน

คนเรานี้เกิดมา การกระทำทำบาปกันมา เห็นไหม เกิดมาเห็นกันมันก็มีปัญหาต่อกัน สิ่งที่เป็นปัญหาต่อกันมันเป็นมาแต่ไหน? มันเป็นมาแต่อดีต เราไปแก้ไขอดีตได้ไหม? สิ่งที่เป็นอดีตอนาคตเราแก้ไขไม่ได้ เราจะแก้ไขได้ในปัจจุบันนี้ แต่สิ่งที่ว่าเขาจะติลินนินทา เขาจะเป็นปัญหาสังคมจากภายนอก อันนั้นเราก็รับฟังได้ เราฟังไว้เพราะมันมีอยู่ รับฟังไว้แต่เราไม่ตื่นตื่นไปกับเขา เพราะ เพราะมันเป็นจริงอย่างเขาว่าไหมล่ะ? เขาว่าเราดีนะ เราไม่ใช้อย่างเขาว่า มันจะดีอย่างเขาว่าได้ไหม? ถ้าเราดี เขาว่าเราเลว มันจะเป็นอย่างเขาว่าไหม?

นี่มันเป็นโลกธรรม ๘ นะ โลกธรรม ๘ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกธรรมะเก่าแก่ ธรรมะเก่าแก่คือมันมีประจำโลก การติลิน การนินทา การสรรเสริญ มันมีประจำโลก สิ่ง

นี่มันมีประจำโลกอยู่แล้ว แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปลอบหัวใจเราชาวพุทธนะ ถ้าคนจะโดนกระทบจากโลกธรรมที่รุนแรงที่สุด ไม่มีใครเกินองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ

๑. เป็นกษัตริย์

๒. ออกบวชเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แต่เวลาออกเผยแผ่ศาสนานั้นมีผลประโยชน์กับทางโลกไป เพราะอะไร? เพราะผลประโยชน์ทางโลกเขาเห็นแต่ลาภสักการะ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เห็นตรงนั้นเลย เพราะอะไร? เพราะสร้างสมมามหาศาล สละชีวิตมามหาศาลแล้ว แล้วเรื่องของวัตถุไม่มีความหมายเลย เพราะปรารถนามารื้อสัตว์ขนสัตว์ มีความเมตตาอยากจะรื้อสัตว์ขนสัตว์ไว้ อยากให้สัตว์เข้าใจเรื่องของธรรมะ เรื่องของการทำลายอวิชชา ทำลายกิเลสอันนี้ ถึงเผยแผ่ธรรมไป พอเผยแผ่ธรรมมันก็ไปขัดแย้งกับลัทธิต่างๆ เขาถึงจ้างคนมาว่า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ถ้าการโดนโลกธรรมเสียดสีนะ ไม่มีใครโดนรุนแรงเท่ากับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” แล้วอย่างพวกเรานั้นมีขนาดไหนล่ะ?

ถ้าเราจะทำผลประโยชน์ขึ้นมา เราจะทำคุณงามความดีขึ้นมา สิ่งที่เขาไม่เห็นดีด้วยเขาก็ต้องมีแรงต้าน ถ้ามีแรงต้านอย่างนั้นขึ้นมา เราจะไม่ทำความดีของเราเลยหรือ? เราจะปล่อยให้สังคมเป็นอย่างนั้นหรือ? เราทำของเรา ถ้าเราทำไปก็บอกนี่เป็นทิว เป็นมานะ พระทำอย่างนี้ไม่ได้ พระต้องนุมนวล พระนุมนวล นุมนวลกับเราเอง แต่เราต้องทำลายกิเลส เราต้องทำลายสิ่งที่เป็นความผิด เห็นไหม เป็นทิวก็เป็นสัมมาทิว สัมมาทิวคือทิวความเห็นที่ถูกต้อง ถ้าเรามีความเห็นที่ถูกต้อง มีจุดยืนที่ถูกต้อง เราก็สามารถเป็นผู้นำได้ ชงนำศาสนาเรามันเป็นยุคเป็นกาล ผู้เกิดเกิดมามีอำนาจาสนา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราสร้างบุญกุศลขึ้นมามันเป็นอย่างนี้ ถ้าเราสร้างของเราขึ้นมา เราจะไม่ตื่นเต้นไปกับกระแสข่าว เราจะไม่ตื่นเต้นไป เราไม่เป็นเหยื่อของโลกเขา เราจะมีจุดยืนของเรา เราจะฟังของเรา เราจะวิเคราะห์ของเรา เราจะเป็นความเห็นของเรา วิเคราะห์แล้วมีเหตุมีผล เข้ามาก็ย้อนกลับมาในหัวใจของเรา หัวใจของเราเห็นผิดเห็นถูกแล้ววัดค่า นี้วิฤติภาวะของใจ สูงต่ำตรงนี้ไง ถ้ามันไม่มีวิฤติภาวะของมัน มันก็จะตื่นเต้นไปตามเขาหนึ่ง เวลาสิ่งใดกระทบ

ขึ้นมาก็มีสุขมีทุกข์ไปกับเขาหนึ่ง แต่ถ้าเราเห็น นี่เราร้อนเราก็ผ่อนคลาย เวลาเราหนาวเราก็หาเครื่องนุ่งห่มมาเพื่อความอบอุ่นของใจ

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่มีมันเกิดขึ้นมามันเป็นเรื่องของโลกนะ เวลาสลดสังเวชทำไมไม่สลดสังเวช เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นการกระทำของญาตินะ ญาติฝ่ายพ่อญาติฝ่ายแม่แย่งน้ำกัน แย่งน้ำทำนากันจนยกสงครามเข้าทำลายกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปห้ามนะ นี่ถามว่า “น้ำกับชีวิตอันไหนมีคุณค่ามากกว่ากัน?” ญาติสองฝ่ายบอก “ชีวิตมีคุณค่ามากกว่า” ก็แยกกันกลับไป นี่ ๒ หน ๓ หน

ถึงที่สุดแล้วนะ เพราะสร้างบุญสร้างกรรมกันมา สงครามรบกันแหลกทำลายเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสลดสังเวชมาก เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์นะ เป็นศาสดาด้วย แต่ญาติข้างพ่อญาติข้างแม่ทำสงครามต่อกัน แล้วนี่คนที่มีวุฒิภาวะอย่างนี้ เห็นญาติข้างพ่อข้างแม่ทำลายกัน ทำร้ายกัน มันจะเศร้าใจไหม? การเศร้าใจนี้เป็นกิเลสไหม?

ถ้าการเศร้าใจแล้วเราเจ็บปวดไปกับเขาเป็นกิเลส แต่การเศร้าใจ นี่วิญญูะมันเป็นอย่างนี้ การเวียนเกิดเวียนตายมันต้องสัมพันธ์มาอย่างนี้ แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหักห้ามแล้ว ยับยั้งแล้ว แต่ในเมื่อกรรมของเขามาถึงมันก็เป็นเรื่องของกรรมของเขา นี่เรื่องกรรมของเขา นี่สลดสังเวช แม้แต่เวลามีกรรมในหัวใจมันสลดสังเวชไป มันไม่ได้ทุกข์ร้อนไปกับเขา แต่มันสลดไป

มันเหมือนกับเราขึ้นคูดาด แดดมันร้อนมันเผาไปไหม มันจะเฉา มันจะอะไรไป เราสงสารไหม? แล้วเราทำอะไรได้? ถ้าเราเลื่อน เรายกมันขึ้นมาได้มันก็เป็นไปอย่างหนึ่ง แต่พระอาทิตย์ก็เกิด ไปไหมก็เป็นสภาวะแบบนั้น แต่ถ้าเป็นไปไหมที่มันต้องการแสงแดดเป็นอาหารของเขา เป็นเพื่อสังเคราะห์อาหารของเขา มันก็เป็นประโยชน์ของเขา แสงแดดมันเป็นประโยชน์กับต้นไม้ที่เขาต้องการ แต่แสงแดดมันก็ทำลายสิ่งที่ว่าต้นไม้ที่อ่อนแอ ต้นไม้ที่ไม่เป็นผลประโยชน์ นี่เห็นแล้วมันเศร้าไหม?

นี่โลกเป็นอย่างนี้ มันย้อนกลับมาไง เห็นเป็นสัจจะความจริง ไม่คืนเต้นไปกับเขา รักษาใจของเราไว้ นี่ค่าของน้ำใจ จากค่าของน้ำใจ รื้อสัตว์จันสัตว์จากภายนอก ค่าของน้ำใจของน้ำใจเรา น้ำใจของเรา เห็นไหม เวลามันเกิดมันตาย ปฏิสนธิจิตไม่ใช่วิญญูะรับรู้ นี่รูป รส กลิ่น เสียง

มันเป็นวิญญาณอายตนะ วิญญาณจากภายนอก วิญญาณอันนี้มันต้องมีปฏิสนธิวิญญาณอันหนึ่ง เป็นพลังงาน พลังงานอันนี้มันถึงเป็นพลังงานตัวจริง พลังงานตัวนี้ถึงว่าไปเกิดไปตายไป

เวลาเราจำได้ เราศึกษานี้เป็นสัญญาทั้งหมด มันเป็นอาการของมันทั้งหมด มันเก็บข้อมูล ทั้งหมดแล้วมันย่อยสลายไป อวิชชาบังจายา สังขารอีกชั้นหนึ่ง จิตนี้มันจับซ่อนลึกลับมาก แล้วคนจะเข้าไปหรือค้นมันถึงต้องมีอำนาจวาสนาไป ฉะนั้น คนเข้าถึงศาสนาพุทธถึงเข้าถึงศาสนา พุทธยาก แล้วยังปฏิบัติด้วยเข้าถึงภวานามยปัญญายิ่งยากเข้าไปใหญ่เลย เพราะอะไร? เพราะมันต้องมีอำนาจวาสนา

นี่ค่าน้ำใจ ค่าน้ำใจจากภายนอกหยาบๆ ก็เรื่องหยาบๆ ขนาดหยาบๆ เขายังได้เอียงกันไม่มีวันจบนะ แล้วแค่ทำความสงบเข้ามาก็ได้เอียงว่าอันนี้เป็นผลๆ แล้ว ที่ศาสนาพุทธเราบอก ไม่ใช่เลย นี่คือเริ่มต้นตั้งตัวเท่านั้นเอง ยังฟังหาทุน ยังไม่ได้ทำอะไรเลย แล้วถ้ายกขึ้นวิปัสสนาไปอีกชั้นหนึ่ง วิปัสสนาก็ยังเป็นจินตมยปัญญา เป็นการเทียบเคียงกับธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก่อนเพื่อหาทางออก เพราะอะไร? เพราะเราไม่เคยทำ

เวลาเป็นภวานามยปัญญาขึ้นมาเป็นสมบัติของเรา เราประกอบธุรกิจอะไรก็ได้แล้วแต่ เราทำอะไรก็ได้แล้วแต่ ผลกำไรขาดทุนของเรา แล้วเราพัฒนาขึ้นไป จนเราทำของเราเองได้ เราตั้งเนื้อตั้งตัวได้ แล้วเราพยายามทำให้เจริญรุ่งเรืองเข้าไปได้ จนถึงที่สุดทำลายทั้งหมด กลายเป็นวิมุตติสุข เห็นไหม นี่ค่าน้ำใจ น้ำใจตัวนี้สำคัญมาก น้ำใจตัวนี้เวียนตายเวียนเกิด ยึดไปหมดเลย เป็นเจ้าวัฏจักร เกิดตายๆ ไม่มีที่สิ้นสุด ใจตัวนี้เกิดตายมาไม่รู้ตั้งเท่าไร สถิติถ้าไปนับผลของมัน ที่มันสร้างสายบุญสายกรรมไว้มหาศาลเลย ก็เกิดจากใจดวงนี้แหละ แล้วกลับมาทำลายที่ใจดวงนี้ นี่ค่าน้ำใจตัวนี้ แม้แต่เกิดตายมันก็เกิดตายเพื่อสร้างภพสร้างชาติ เวลาทำลายถึงที่สุดแล้ว ใจค่าน้ำใจตัวนี้มันก็ถึงที่สุด

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต”

น้ำใจตัวนี้ถึงที่สุดอยู่ที่เรา เกิดในธรรม เกิดจากธรรม แล้ววิปัสสนาขึ้นไป จนถึงที่สุดค่าน้ำใจอันนี้เป็นสมบัติของเรา วิมุตติสุขเป็นสมบัติของใจดวงนั้นที่พบกับธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เอวัง